

УДК 657

JEL CLASSIFICATION: M21, M41, M48

Кузь В.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6008-7203
e-mail: v.kuz@chnu.edu.ua

Марущак І.В.

студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна
e-mail: marushchak.ilona@chnu.edu.ua

Kuz Vasyl

Ph.D. (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University, Chernivtsi, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-6008-7203
e-mail: v.kuz@chnu.edu.ua

Marushchak Iona

Bachelor, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Chernivtsi, Ukraine
e-mail: marushchak.ilona@chnu.edu.ua

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ В УМОВАХ ЗМІНИ ЦІЛЕЙ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗРОСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ КОРИСТУВАЧІВ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

IMPROVEMENTS IN THE ACCOUNTING FOR THE DISTRIBUTION OF PROFIT IN THE CONDITIONS OF CHANGES IN THE OBJECTIVES OF ECONOMIC ACTIVITY AND GROWTH OF INFORMATION INTERESTS OF USERS OF THE ACCOUNTING INFORMATION

***Анотація.** У статті досліджено особливості розподілу та використання прибутку суб'єктів господарювання. Ідентифіковано напрями розподілу та використання прибутку, а також чинники, які впливають на прийняття рішень щодо досліджуваних процесів. Установлено необхідність розширеного інформування користувачів про розподіл та використання прибутку. Запропоновано формувати облікове забезпечення досліджуваних процесів на основі відповідних управлінських рішень власників, бухгалтерських рахунків (субрахунків) та належних аналітичним розрізам показників фінансової звітності, які характеризують використання прибутку для виплат власникам, для економічного та соціального розвитку суб'єкта господарювання.*

***Ключові слова:** бухгалтерський облік нерозподіленого прибутку, використання*

Кузь В.І.: ORCID ID: 0000-0002-6008-7203

e-mail: v.kuz@chnu.edu.ua

Марущак І.В.: e-mail: marushchak.ilona@chnu.edu.ua

прибутку, нерозподілені прибутки, прибуток, розподіл прибутку, цілі діяльності суб'єктів господарювання.

Abstract. *The article is devoted to the identification and solution of problems of accounting for the distribution of profits in the condition of changes in the objectives of business entities and the growth of information interests of users of the accounting information. It is established that the main problem of profit accounting is the lack of management measures and accounting support of operations related to its distribution and use, which leads to misleading vision of users of a significant amount of financial resources, actually capitalized and reflected under the item «Retained earnings (uncovered losses)», which are practically used to finance current aspects of economic activity.*

Considering the studied process from an accounting point of view, the necessity to divide it into two components: the actual distribution of profits and the use of profits was established. Profit distribution is a process which is based on the adoption by owners (participants, shareholders, authorized body) of organizational management decision as for direct parts of profits to finance identified areas of development of the entity (from an accounting point of view, this process involves the formation of analytical accounts for synthetic accounts of the class 4 «Equity and collateral» in accordance to the stated areas of using profits, as well as the implementation of internal changes in the components of equity). The use of profit is the actual write-off of distributed parts of profits to finance certain aspects of financial and economic activities (from the accounting point of view provides for the use of double entry to reflect the amount of profit used resulting in a decrease in equity and corresponding changes in accounts directions of use of distributed profit).

Given the need to streamline, ensure transparency and increase the information subsystem of retained earnings (uncovered) loss, a number of organizational and methodological measures are proposed: 1. To remove from the list of accounting sub-account 443 «Profit used in the reporting period» (informative load on the amount of used profit will be borne by other accounting accounts). 2. To approve for practical application a sub-accounts system that would characterize the use of profits in the following areas: to cover losses and other negative phenomena of activity; for payments to owners; to ensure economic development; to ensure social development (it is advisable to propose the use of a synthetic account «Unused profits» with appropriate sub-accounts that characterize the directions of profit use. 3. Give the proposed synthetic account «Unused Earnings» numerical encrypt №43 (reserve capital created in accordance with the legislation to account on synthetic account №49 as part of the distributed profit, which did not receive the intended purpose for its use). 4. On the basis of the proposed system of analytical accounts, expand the limits of reporting on the distribution and use of profits in the financial statements (supplement the article «Profit distribution» of the Equity Report and form an additional section «Unused earnings» in notes to the annual financial statements).

It is proved that the proposed innovations in the subsystem of accounting of retained profits will provide an increase in the informativeness of users about transactions related to the financing of economic and social development of the business entity.

Key words: *accounting of retained earnings, use of profits, retained earnings, profit, distribution of profit, goals of business entities.*

Постановка проблеми. Фінансово-господарська діяльність є багатоаспектним процесом та динамічною системою, функціонування якої підпорядковане загальній меті – отримання прибутку. Позитивні фінансові результати у ринкових умовах господарювання виконують надважливі функції, пов'язані із оцінюванням управлінських дій, здійснених окремих господарських процесів, діяльності суб'єктів господарювання у цілому. Також незаперечним

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

залишається факт того, що прибуток є найприйнятнішим джерелом фінансування поточних та перспективних напрямів господарської діяльності. За даних умов, зважаючи на зростання загальної прибутковості суб'єктів підприємницької діяльності (2015 р. – 373516013,2 тис. грн. (збиток); 2016 р. – 29705020,1 тис. грн.; 2017 р. – 168752792,7 тис. грн.; 2018 р. – 288305468,1 тис. грн.; 2019 р. – 523779001,5 тис. грн.) [1] та на стабільність їх прибуткової частки (2015 р. – 73,3%; 2016 р. – 73,0%; 2017 р. – 72,4%; 2018 р. – 73,9%; 2019 р. – 73,6%) [1], питання розподілу прибутку набувають актуальності щодо визначення напрямів та часток розподілу, контролювання операцій із використання розподіленого прибутку тощо.

Аналізуючи сумарну величину власних джерел утворення господарських засобів суб'єктів господарювання слід вказати на стрімке зменшення від'ємного значення такої складової власного капіталу як «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» (2015 р. – 893834,4 млн. грн.; 2016 р. – 889070,3 млн. грн.; 2017 р. – 854316,4 млн. грн.; 2018 р. – 764579,3 млн. грн.; 2019 р. – 356644,2 млн. грн.) [2], що підкреслює необхідність раціоналізації управлінських та облікових процедур, пов'язаних зі змінами у вартісному вираженні складових власного капіталу.

Слід відмітити, що діюча методика облікового відображення результатів діяльності орієнтована на їх формування, а не на подальший розподіл чи використання (підкреслюється оцінювальне значення даних системи бухгалтерського обліку). Крім цього на фоні зростання кількості юридичних осіб в національній економічній системі (станом на 1.01.2016 р. – 1121347; 1.01.2017 р. – 1185071; 1.01.2018 р. – 1235024; 1.01.2019 р. – 1298435; 1.01.2020 р. – 1350627; 1.11.2020 р. – 1386272) [3], зменшується кількість суб'єктів підприємницької діяльності – акціонерних товариств, розподіл прибутку яких характеризується найвищим рівнем регламентованості (станом на 1.01.2016 р. – 15571; 1.01.2017 р. – 15206; 1.01.2018 р. – 14710; 1.01.2019 р. – 14310; 1.01.2020 р. – 13902; 1.11.2020 р. – 13757) [3].

Отже, основною проблемою обліку прибутку є відсутність масштабності управлінських заходів та облікового забезпечення операцій, пов'язаних з його розподілом та використанням, що призводить до оманливого бачення користувачами значної суми фінансових ресурсів до розподілу, фактично капіталізованих та відображених по статті «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», які практично використовуються для фінансування поточних аспектів господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань розподілу та використання прибутку завжди залишається в центрі уваги науковців та практиків, зважаючи на надважливі функції, які виконуються прибутком як складової фінансових ресурсів. У першу чергу полеміка розгортається щодо визначення напрямів та часток розподілу прибутку (В.С. Підгірна [4], Т.Ю. Мельник [5], А.Н. Азріліян [6], А.Б. Борисов [7], В.Ф. Гарбузов [8], І. Бернар [9], Д. Лінтнер [10] та інші); по-друге, навколо визначення процедур розподілу та необхідності врахування впливу факторів на досліджуваний процес (Р. Вайт [11], Й. Томкієвич [12], Р. Лонг [13], Н. Еріотіс [14], З. Вонг [15], Т.Ю. Мельник [5] та інші); по-третє, щодо удосконалення облікового забезпечення розподілу та використання прибутку (І.П. Склярчук [16], В.К. Орлова [17], Т.І. Тесленко [18], А.А. Хуторян [19], О.П. Славкова [20] та інші). Науково-практичні доробки наведених науковців щодо раціоналізації процедур розподілу та використання прибутку вирішують складні та багатоаспектні завдання, проте не в змозі вирішити всіх організаційних, методичних та методологічних проблем, так як досліджувані процеси є залежними від ідентифікації нових факторів виробництва, їх комбінацій у виробничих та управлінських процесах, національних регламентів, кон'юнктури фінансових ринків, моделей управління, економічної поведінки власників тощо.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є надання пропозицій щодо удосконалення обліку процесів розподілу та використання прибутку в умовах глобальних

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

викликів, зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації.

Виклад основних результатів дослідження. Організаційно-методичні підходи до облікового відображення процесу розподілу прибутку передбачають застосування облікового інструментарію, який забезпечує відображення операцій із розподілу, а головне використання часток прибутку, дозволяє систематизувати та узагальнювати інформацію про використаний прибуток у формі звітних показників. Доцільно відмітити, що зміст та масштабність підсистеми бухгалтерського обліку прибутку залежить від прийнятої до застосування власниками суб'єкта господарювання політики управління досліджуваними об'єктами та процесами. У даному контексті прийнятним є першочерговий розгляд потенційних напрямів розподілу та використання прибутку на які звертають увагу науковці та практики.

У науково-довідкових джерелах ідентифікована значна кількість напрямів розподілу прибутку, які можна об'єднати у дві групи: капіталізація прибутку та власне його використання (споживання) [4; 5; 20]. Азріліян А.Н. виділяє три основні напрями: «виплата акціонерам дивідендів; виплата тантьєм; капіталізація прибутку, направлення його на збільшення власного капіталу і резервів» [6]. Наведена модель розподілу прибутку характерна для суб'єктів, господарювання метою діяльності яких є подальше забезпечення зростання прибутковості та збільшення їх ринкової вартості. Окремі дослідники [7; 8] підкреслюють необхідність соціальної орієнтації у веденні бізнесу, що передбачає виділення частки прибутку на фінансування соціально-культурних потреб працівників та громади. Собченко Т.С. та О.П. Гнесь ідентифікують напрями розподілу прибутку виходячи із виконуваних суб'єктом господарювання функцій у ринковій економіці: «прибуток, що підлягає розподілу, використовується на економічний розвиток (фінансування капітальних вкладень та інновацій, поповнення власних оборотних коштів, поповнення резервного капіталу) та соціальні потреби (підготовка і перепідготовка кадрів, матеріальне заохочення, розвиток і утримання соціальної інфраструктури» [21]. Існують, на нашу думку, й хибні твердження, які характеризуються процес розподілу прибутку, а саме розгляд нерозподіленого прибутку як джерела інвестування виробничого розвитку [9]. Хоча ідентифікованій величині нерозподілених прибутків й відповідає аналогічна величина господарських засобів, проте вона виконує поточні функції у господарській діяльності та не носить цільового характеру, що унеможлиблює визначення індивідуальної ефективності використаної частки прибутку та ускладнює проведення контрольних заходів відносно досліджуваних об'єктів і процесів.

Політика розподілу та використання прибутку повинна бути узгоджена із законодавчими приписами, адже держава також виступає зацікавленим соціально-економічним суб'єктом в результатах розподілу. На основі аналізу положень щодо розподілу прибутку, які наведені в нормативно-правових актах [22-27] можна зробити висновки про відсутність чітких регламентів, які б характеризували розподіл прибутку як цілісний системний процес. Ключовими твердженнями положень нормативних актів щодо розподілу прибутку є те, що прибуток залишається у розпорядженні суб'єкта господарювання, який самостійно визначає напрями його розподілу та використання, а також те, що держава залишає за собою право впливати на вибір напрямів розподілу та використання прибутку через систему нормативів, розпоряджень та приписів. У цілому слід відмітити, що сукупність управлінських дій по відношенню до прибутку по різному регламентується нормативно-правовим забезпеченням у залежності від форми власності та організаційно-правової форми функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Аналізуючи зарубіжний досвід розподілу прибутку, зокрема польських компаній, слід

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

відмітити домінування напрямів використання прибутку, тих що характерні й для національної практики: збільшення додаткового та резервного капіталу; виплата дивідендів; покриття збитків минулих періодів; виплата винагороди працівникам; здійснення інвестицій за рахунок прибутку; здійснення платежів до соціального фонду компанії; надання пожертв та благодійної допомоги; інші напрями використання прибутку, що передбачені статутними документами та рішеннями власників [28].

Слід відмітити, що розподіл прибутку за багатьма напрямами (у т.ч. соціально-культурними) набув поширення відносно нещодавно в ході ускладнення управлінських та господарських процесів, підвищення значення людського капіталу в них, а також через необхідність формування позитивного іміджу в суспільстві, що стало важливим фактором для зростання вартості суб'єктів господарювання. Отже, в економічних системах ринкового типу простежується відхід від двополярності при розподілі прибутку (дивіденди та капіталізація прибутку) [10] до застосування значної кількості напрямів розподілу прибутку, зважаючи на поставлені стратегічні цілі розвитку.

Зарубіжними дослідниками доведені факти зміни пріоритетів у результатах діяльності суб'єктів господарювання, адже максимізація прибутку не вимагає пріоритетності щодо накопичення нерозподіленого прибутку [11]; накопичення прибутку не завжди призводить до покращення економічної стабільності та безпеки, а навпаки може зумовити соціально-економічні дисбаланси [12]; частковий розподіл прибутку на користь працівників забезпечує зростання їх добробуту у більшій мірі, а ніж рішення про збільшення заробітної плати [13].

Беручи до уваги законодавчі приписи щодо розподілу прибутку, вимоги, пов'язані із формуванням резервів для забезпечення сталого розвитку та потреби щодо фінансуванні окремих аспектів діяльності прибуток необхідно розподіляти за трьома основними групами: для виплат власникам; для забезпечення економічного розвитку; для забезпечення соціального розвитку. Прийняття рішення власників про розподіл прибутку є складним управлінським завданням, вирішення якого потребує оцінки різноманітних аспектів внутрішнього та зовнішнього соціально-економічних середовищ задля забезпечення досягнення поставлених цілей та виконання місії суб'єкта господарювання. Прийняття рішення про напрями та частки розподілу прибутку базується на аналізі багатьох чинників, які характеризують поточний та перспективний фінансовий стан, національні регламенти та нормативи, тенденції розвитку сфери діяльності та суспільства в цілому тощо.

Еріотіс Н. довів, що більшість компаній при визначенні політики розподілу прибутку враховують два основні чинники: величину отриманого прибутку у звітному році та розміри дивідендів, які виплачені в минулих періодах [14]. Дослідник акцентує увагу на необхідності проведення домінантного розподілу прибутку на користь власників. Наведений підхід є обмеженим, так як не враховує весь перелік функцій, що виконуються досліджуваною категорією, а отже, й не ідентифікує інші напрями розподілу прибутку, які потенційно можуть забезпечити зростання ринкової вартості суб'єктів господарювання. Більш прийнятним є підхід до визначення напрямів та часток розподілу прибутку, який базується на врахуванні фактичних та потенційних ризиків, конкурентоспроможності ринку та вартості інвестиції [15].

Мельник Т.Ю., керуючись зарубіжними практиками у сфері управління прибутком вважає, що «одним із визначальних факторів, який впливає на управлінські рішення щодо пропорцій розподілу прибутку за різними напрямами та об'єктами, є знаходження підприємства на кривій життєвого циклу. Розподільча політика на кожній стадії життєвого циклу (зародження, зростання, зрілість та спад) повинна бути підпорядкована основній меті поточної діяльності, але водночас орієнтуватися на загальноекономічну стратегію підприємства та зважати на обраний підхід до дивідендної політики» [5, с. 203]. Проблематичність застосування наведеного підходу зумовлена відсутністю в управлінського

персоналу підприємницьких структур практики ідентифікації стадій їх життєвого циклу.

У будь-якому випадку при прийнятті рішень щодо управління прибутком власники та управлінський персонал у першу чергу повинні ідентифікувати напрями його розподілу виходячи із поставлених цілей функціонування суб'єктів господарювання на перспективу.

Підсумки проведеного аудиторською компанією KPMG опитування вищого управлінського персоналу (СЕО) вказують на те що: «більшість керівників усвідомили, що основана ціль їхніх компаній переміщається з чистого прибутку до врахування їхньої суспільного призначення. Менше однієї четвертої опитаних (23%) вбачали загальну мету організації виключно в «управлінні вартістю акціонерного капіталу» у вузькому значенні цього слова; при цьому 54% вдавалися до значно ширшого, цілеспрямованого підходу, орієнтованого на багатьох стейкхолдерів, і приблизно кожен п'ятий (22%) впритул підійшов до думки, що їхня основана мета – покращити суспільство» [29].

В умовах суспільно-економічного розвитку значення прибутку як індикатора розвитку підприємницьких структур не зменшується (чітке дотримання методологічних правил визначення облікового прибутку дозволяє порівнювати ефективність діяльності різних суб'єктів господарювання). Проте підкреслюється потреба приділення належної уваги процесу розподілу прибутку задля забезпечення перспективного розвитку суб'єкта господарювання. Розглядаючи досліджуваний процес з облікової точки зору слід констатувати необхідність його поділу на дві складові: власне розподіл прибутку та використання прибутку.

Розподіл прибутку – це процес, який базується на прийнятті власниками (учасниками, акціонерами, уповноваженим органом) управлінського рішення організаційного характеру щодо направлення частин прибутку на фінансування ідентифікованих напрямів розвитку суб'єкта господарювання (з облікової точки зору даний процес передбачає формування системи аналітичних рахунків до синтетичних рахунків класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» відповідно до заявлених напрямів використання прибутку, а також здійснення внутрішніх змін у власному капіталі). Використання прибутку – це фактичне списання розподілених частин прибутку на фінансування визначених рішенням про розподіл аспектів фінансово-господарської діяльності (з облікової точки зору передбачається застосування подвійного запису для відображення сум використаного прибутку у результаті чого простежується зменшення власного капіталу та відповідні зміни по рахунках, що характеризуються відповідні напрями використання розподіленого прибутку).

З облікової точки зору формування даних про прибуток, його розподіл та використання неможливе без використання відповідного пасивного бухгалтерського рахунку [30]. Розширення меж облікової інформації про розподіл та використання прибутку потребує удосконалення облікового відображення досліджуваних процесів, що входить до компетенцій суб'єкта організації та ведення обліку.

Пропозиції низки дослідників із удосконалення обліку нерозподіленого прибутку стосуються уточнення назви рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)» та субрахунків до нього. Зокрема, І.П. Складчук вказує на некоректну назву синтетичного рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)», стверджує про необхідність зміни його назви на 44 «Отриманий чистий прибуток (збиток)» [16]. Орлова В.К. та О.Я. Корпан пропонують змінити назву субрахунку 443 «Прибуток використаний у звітному періоді» на «Прибуток розподілений у звітному періоді» [17]. Низка науковців, зокрема Т.І. Тесленко, Н.В. Конькова [18] та А.А. Хуторян [19] вказують про потребу відкриття до синтетичного рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)» та його субрахунків аналітичних рахунків, які б характеризували отримані фінансові результати в розрізі видів діяльності та використання прибутку на їх фінансування. На необхідність масштабніших змін у складі

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

бухгалтерських рахунків з обліку розподілу та використання прибутку вказують О.П. Славкова та К.М. Фонталіна, дослідниці пропонують ввести у практику застосування синтетичний рахунок 43 «Фонди та забезпечення» з наступними субрахунками: 431 «Фонд розвитку виробництва»; 432 «Фонд розвитку соціальної сфери»; 433 «Фонд матеріального забезпечення»; 434 «Фонд розвитку інвестиційної діяльності»; 435 «Фонд страхових виплат» [20, с. 426].

Враховуючи необхідність раціоналізації, забезпечення прозорості та підвищення інформативності підсистеми обліку нерозподіленого прибутку (непокритого) збитку необхідно вжити ряд організаційних та методичних заходів: 1. Усунути із переліку бухгалтерських рахунків субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» [31] (інформативне навантаження про обсяги використаного прибутку нестимуть інші бухгалтерські рахунки). 2. Затвердити до практичного застосування систему субрахунків, які б характеризували використання прибутку за напрямками: для виплат власникам; для забезпечення економічного розвитку; для забезпечення соціального розвитку (доцільно запропонувати використання синтетичного рахунку «Невикористані прибутки» із відповідними субрахунками, що характеризують напрями використання прибутку). 3. Наділити запропонований синтетичний рахунок «Невикористані прибутки» числовим шифром №43 (резервний капітал, що створюється відповідно із законодавчими регламентами обліковувати на синтетичному рахунку №49 як частину розподіленого прибутку, що не отримала цільового призначення щодо його використання). 4. На основі запропонованої системи аналітичних рахунків розширити межі звітування про розподіл та використання прибутку у фінансовій звітності (доповнити статтю «Розподіл прибутку» Звіту про власний капітал та формувати додатковий розділ «Невикористані прибутки» у Примітках до річної фінансової звітності). У табл. 1 наведені типові бухгалтерські проведення із застосуванням запропонованої системи аналітичних рахунків з бухгалтерського обліку розподілу та використання прибутку.

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення з обліку та використання прибутку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображено процес розподілу прибутку:		
1.1	- для виплат власникам	441 «Прибуток нерозподілений»	431 «Прибуток для виплат власникам»
1.2	- для забезпечення економічного розвитку		432 «Прибуток для забезпечення економічного розвитку»
1.3	- для забезпечення соціального розвитку		433 «Прибуток для забезпечення соціального розвитку»
2	Використано прибуток за визначеними напрямками протягом звітного періоду:		
2.1	- для виплат власникам	431 «Прибуток для виплат власникам»	67 «Розрахунки з учасниками»
2.2	- для забезпечення економічного розвитку	432 «Прибуток для забезпечення економічного розвитку»	40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»
2.3	- для забезпечення соціального розвитку	433 «Прибуток для забезпечення соціального розвитку»	42 «Додатковий капітал» 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

			65 «Розрахунки за страхування» 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» 68 «Розрахунки за іншими операціями»
--	--	--	--

Джерело: власна розробка

Таблиця 2

Розділ XVI «Невикористані прибутки» Приміток до річної фінансової звітності

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	Збільшення	Використання	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6
Прибуток для виплат власникам	1610				
Прибуток для забезпечення економічного розвитку	1611				
Прибуток для забезпечення соціального розвитку	1612				

Джерело: власна розробка

Запропоновані новації у методичному забезпеченні облікового відображення операцій з розподілу та використання прибутку суб'єктів господарювання усунуть оманливе бачення ситуації зростання величини нерозподілених прибутків, у той час коли вони фактично використовуються для фінансування поточної та перспективної господарської діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Процес розподілу та використання прибутку базується на рішенні власників, покликаний вирішувати складні та стратегічні управлінські завдання, залежний від багатьох чинників розвитку соціально-економічного середовища. Прийняття управлінських рішень щодо прибутку потребує належного інформаційного забезпечення, яке поряд із основними функціями повинно мати презентаційне значення для зовнішніх користувачів, інформувати їх про ключові аспекти діяльності та стратегічні напрями розвитку. Практичне застосування синтетичного рахунку 43 «Невикористані прибутки» з відповідними субрахунками (431 «Прибуток для виплат власникам»; 432 «Прибуток для забезпечення економічного розвитку»; 433 «Прибуток для забезпечення соціального розвитку») забезпечить підвищення інформативності процесу розподілу та фактичного використання прибутку, надасть можливість ефективно, у рамках облікового процесу, формувати показники звітності. Деталізація наведених напрямів використання прибутку, а отже й розширення меж аналітичного обліку повинні відповідати обраній управлінським персоналом до застосування моделі управління прибутком.

Література

1. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019). Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm. (дата звернення: 07.12.2020).
2. Діяльність суб'єктів господарювання – 2019. Державна служба статистики України.

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

- Статистичний збірник. С. 100. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/DSG_2019.pdf. (дата звернення: 07.12.2020).
3. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/edrpo/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0120.htm. (дата звернення: 07.12.2020).
4. Підгірна В.С. Теоретико-методологічні засади розподілу та використання прибутку суб'єктів господарювання. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 241-248.
5. Мельник Т.Ю. Теоретичні аспекти аналітичного забезпечення контролювання розподілу прибутку підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12. Ч.2. С. 201-205.
6. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь: 5-е изд. доп. и перераб. М.: Институт новой экономики, 2002. 1280 с.
7. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. М.: Книжный мир, 2001. 895 с.
8. Гарбузов В.Ф. Финансово-кредитный словарь: в 3 т. М.: Финансы и статистика, 1986. 511 с.
9. Бернар И., Колли Ж-К. Толковый экономический и финансовый словарь: в 2 т. М. «Международные отношения». 1997. 760 с.
10. Lintner J. (1956). Distribution of Incomes of Corporations Among Dividends, Retained Earnings, and Taxes. *The American Economic Review*. Vol. 46, No. 2, 97-113.
11. White R. (2017). Profit Maximization Does Not Necessitate Profit Prioritization. *The Journal of Ayn Rand Studies*, Vol. 17, No. 2, 201-226.
12. Tomkiewicz, J. (2017). The Social Consequences of Income Distribution – Are Increasing Company Profits a Threat to Economic and Social Stability? *Polish Sociological Review*. 198, 203-218.
13. Long, R. and Fang T. (2012) Do Employees Profit From Profit Sharing? Evidence From Canadian Panel Data. *ILR Review*. Vol. 65, No. 4, 899-927.
14. Eriotis, N. (2005). The Effect Of Distributed Earnings And Size Of The Firm To Its Dividend Policy: Some Greek Data. *International Business & Economics Journal*. Volume 4, Number 1, 67-74.
15. Wang Z, Hu H., Zeng Q and Li X. (2016) Profit Sharing and the Stability of Shipping Alliances Based on Game Theory. *Journal of Transport Economics and Policy*. [Vol. 50, No. 3](#), 245-261.
16. Склярук І.П. Удосконалення обліку прибутку підприємств пивоварної промисловості. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2013. № 12(153). С. 94-99.
17. Орлова В.К., Корпан О.Я. Використаний/розподілений. Оцінка достовірності інформації щодо нерозподіленого прибутку в балансі. *Аудитор України*. 2010. № 7 (179). С. 48-51.
18. Тесленко Т.І., Конькова Н.В. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 356-360.
19. Хуторян А.А. Облік та аудит формування фінансових результатів (на прикладі підприємств гірничо-збагачувального комплексу): автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. К., 2010. 20 с.
20. Славкова О.П., Фонталіна К.М. Проблемні питання обліку нерозподіленого прибутку. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 5(10). С. 424-428.
21. Собченко Т.С., Гнесь О.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

- фінансовими результатами суб'єктів малого підприємництва. *Молодий вчений*. 2017. № 10(50). С. 1054-1059.
22. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення: 09.12.2020).
23. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення: 09.12.2020).
24. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 09.12.2020).
25. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>. (дата звернення: 09.12.2020).
26. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>. (дата звернення: 09.12.2020).
27. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 р. №2257-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>. (дата звернення: 09.12.2020).
28. Distribution of profits in companies. BPG Polska. URL: <https://www.bpg.pl/en/news/distribution-of-profits-in-companies,268>. (дата звернення: 09.12.2020).
29. KPMG 2020 CEO Outlook. Спецвипуск, присвячений COVID-19. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/08/global-ceo-outlook-2020.html>. (дата звернення: 11.12.2020).
30. Norris H. (1945). Profit: Accounting Theory and Economics. *Economica*. Vol. 12, No. 47, 125-133.
31. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.12.2020).
32. Про примітки до річної фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 2000 р. №302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00#Text> (дата звернення: 11.12.2020).

References

1. State Statistics Service of Ukraine (2020). Net profit (loss) of enterprises by type of economic activity with division into large, medium, small and micro enterprises (2010-2019). Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine (2020). Activities of business entities – 2019. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/DSG_2019.pdf [in Ukrainian].
3. State Statistics Service of Ukraine (2020). The number of legal entities by organizational and legal forms of management. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoj/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0120.htm. [in Ukrainian].
4. Pidhirna, V.S. (2014). Theoretical and methodological principles of distribution and use of profits of economic entities. *Ekonomichnyj forum*, 4, 241-248 [in Ukrainian].
5. Mel'nyk, T.Yu. (2015). Theoretical aspects of analytical support of control of profit distribution of the enterprise. *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu*, 12.2, 201-205 [in Ukrainian].
6. Azrilijan, A.N. (2002). Big Dictionary of Economics. Moscow [in Russ.].
7. Borisov, A.B. (2001). Big Dictionary of Economics. Moscow [in Russ.].

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

8. Garbuzov, V.F. (1986). Financial and credit dictionary. Moscow [in Russ.].
9. Bernar, I. & Kolli, Zh-K. (1997). Explanatory Dictionary of Economics and Finance. Moscow [in Russ.].
10. Lintner J. (1956). Distribution of Incomes of Corporations Among Dividends, Retained Earnings, and Taxes. *The American Economic Review*. Vol. 46, No. 2, 97-113.
11. White R. (2017). Profit Maximization Does Not Necessitate Profit Prioritization. *The Journal of Ayn Rand Studies*, Vol. 17, No. 2, 201-226.
12. Tomkiewicz, J. (2017). The Social Consequences of Income Distribution – Are Increasing Company Profits a Threat to Economic and Social Stability? *Polish Sociological Review*. 198, 203-218.
13. Long, R. and Fang T. (2012) Do Employees Profit From Profit Sharing? Evidence From Canadian Panel Data. *ILR Review*. Vol. 65, No. 4, 899-927.
14. Eriotis, N. (2005). The Effect Of Distributed Earnings And Size Of The Firm To Its Dividend Policy: Some Greek Data. *International Business & Economics Journal*. Volume 4, Number 1, 67-74.
15. Wang Z, Hu H., Zeng Q and Li X. (2016) Profit Sharing and the Stability of Shipping Alliances Based on Game Theory. *Journal of Transport Economics and Policy*. [Vol. 50, No. 3](#), 245-261.
16. Skliaruk, I.P. (2013). Improving the accounting of profits of the brewing industry. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Serii: Ekonomika*, 12(153), 94-99 [in Ukrainian].
17. Orlova, V.K. & Korpan, O.Ya. (2010). Used / distributed. Estimation of reliability of information on retained earnings in the balance sheet. *Audytor Ukrainy*, 7(179), 48-51 [in Ukrainian].
18. Teslenko, T.I. & Kon'kova, N.V. (2013). Accounting for financial results: problems and ways to improve. *Biznes Inform*, 4, 356-360 [in Ukrainian].
19. Khutoryan, A.A. (2010). *Oblik and audit of the formulation of financial results (on the application of enterprises of the ginicho-zbagachuvalny complex)* (Ph.D. Thesis) Accounting department, analysis and audit. Kiev. nat. econ. un-t im. V. Getman.
20. Slavkova, O.P. & Fontalina, K.M. (2018). Problematic issues of retained earnings accounting. *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*, 5(10), 424-428 [in Ukrainian].
21. Sobchenko, T.S. & Hnes', O.P. (2017). Accounting and analytical support for managing the financial results of small businesses. *Molodyj vchenyj*, 10(50), 1054-1059. [in Ukrainian].
22. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). The Civil Code of Ukraine (Decree No. 435-IV, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
23. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). Economic Code of Ukraine (Decree No. 436-IV, January 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
24. Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Tax Code of Ukraine (Decree No. 436-IV, December 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
25. Verkhovna Rada of Ukraine (1991). About business associations (Act No. 1576-XII, September 19). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> [in Ukrainian].
26. Verkhovna Rada of Ukraine (2008). About joint stock companies (Act No. 514-VI, September 17). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> [in Ukrainian].
27. Verkhovna Rada of Ukraine (2018). About limited and additional liability companies (Act No. №2257-VIII, February 6). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> [in Ukrainian].
28. Distribution of profits in companies. BPG Polska. Retrieved from <https://www.bpg.pl/en/news/distribution-of-profits-in-companies,268>.

Кузь В.І., Марущак І.В. Удосконалення обліку розподілу прибутку в умовах зміни цілей господарської діяльності та зростання інформаційних інтересів користувачів облікової інформації

29. KPMG 2020 CEO Outlook. Special ticket, COVID-19 assignments. Retrieved from <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/08/global-ceo-outlook-2020.html> [in Ukrainian].
30. Norris H. (1945). Profit: Accounting Theory and Economics. *Economica*. Vol. 12, No. 47, 125-133.
31. Ministry of Finance of Ukraine (1999). Instruction on application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations (Order No. №291, November 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> [in Ukrainian].
32. Ministry of Finance of Ukraine (2000). About notes to the annual financial statements (Order No. №302, November 29). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00#Text> [in Ukrainian].